

Gemeente Raalte

Nota van Zienswijzen

(anonieme versie)

Omgevingsvisie 'Horizon gemeente Raalte 2040'

11 september 2020

1 Inleiding

De ontwerp Omgevingsvisie 'Horizon gemeente Raalte 2040' heeft gedurende 6 weken, van 30 april t/m 10 juni, ter inzage gelegen. In deze periode zijn 10 zienswijzen ingediend.

Leeswijzer

Deze Nota van Zienswijzen bevat de samenvatting en beantwoording van de ingekomen zienswijzen. De zienswijzen worden puntsgewijs samengevat en beantwoord. Als een zienswijze leidt tot aanpassing van de visie, dan wordt dat vermeld.

Anonieme versie

Vanwege wetgeving rond privacy is deze zienswijzennota geanonimiseerd in de vorm van 'Zienswijze 1 en Indiener 1'. In de bijlage zijn persoonsgegevens die hier bij horen opgenomen. Waar het adres van de indiener van belang is om de inhoud van de zienswijze te kunnen duiden is dit wel weergegeven. De bijlage met adresgegevens wordt bij publicatie van stukken op bijvoorbeeld de gemeentelijke website achterwege gelaten. Namen van organisaties die zienswijzen hebben ingediend zijn wel weergegeven in de nota.

2. Zienswijzen

Zienswijze 1	
1	Groenbeleid onderbelicht Het valt indiener op dat de in de ontwerp-visie verwoorde doelen en ambities vrijwel naadloos aansluiten op de belangrijkste kenmerken van het groenbeleid. Toch valt het indiener op dat het groenbeleid behoorlijk onderbelicht blijft. Reactie gemeente Wij hebben gekozen voor een integrale benadering van onze opgaven. Dat betekent dat een sectoraal onderwerp, zoals groenbeleid, soms niet expliciet genoemd staat. Dat wil niet zeggen dat het geen onderdeel is van de visie. Zo komt het belang van het landschap en groen in alle drie de kernopgaven naar voren. Naar ons idee komt het belang van groen, biodiversiteit, natuur en landschap daarmee voldoende in de visie aan bod. Verder heeft een omgevingsvisie een zeker abstractieniveau. Zo kan in gemeentelijk groenbeleid (bijvoorbeeld) concreter invulling worden gegeven aan ambities die in de visie meer abstract zijn beschreven.
2	Slim combineren Indiener pleit voor slimme combinaties zoals realisatie van groene daken en het aanbrengen van voorzieningen voor gebouwbewonende dieren. Of aangepaste wadi's die een verbetering van de biodiversiteit tot gevolg hebben. Met verwijzing naar het provinciale programma www.natuurvoorelkaar.nl pleit indiener voor het natuurbelang stevig te verwoorden in de Omgevingsvisie als kernkracht waarmee alle verschillende ambities en ideeën met elkaar verbonden zijn.

	Reactie gemeente Wij zijn het met indiner eens dat veel winst te halen is uit slimme combinaties. Indiner noemt zelf al een aantal mooie voorbeelden. Wij hebben hier ook oog voor, zo blijkt onder meer uit de volgende tekst onder ontwikkelrichting 1 van kernopgave 1 (buitengebied): <i>Bij nieuwe ontwikkelingen, zoals het inpassen van duurzame energieopwekking, agrarisch vastgoed of woningbouw ontstaan kansen om ook de kwaliteit van het landschap te verbeteren. Ook in het nemen van klimaatadaptieve maatregelen zien we grote kansen. Het veranderende klimaat leidt tot extremer weer, waarin langdurige droge periodes en extreme regenval, met wateroverlast tot gevolg, elkaar afwisselen. Hierin zien we niet alleen grote opgaven, maar ook grote kansen om tegelijkertijd te werken aan onze landschappelijke kwaliteit. Zo zien we het aanplanten van bomen en heggen of het ruimte bieden aan waterberging als ontwikkelingen die het landschap juist versterken. Als belangrijk onderdeel zien we het streven naar meervoudig ruimtegebruik: slimme combinaties waarbij we meerdere functies en kwaliteiten combineren.</i>
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.

Zienswijze 2: Landgoed Driemarke

1	Verzoek landgoed Driemarke op kaart 3.1 op te nemen Indiner constateert dat het in 2009 onder de NSW geregistreerde landgoed Driemarke, gelegen aan weerszijden van de Overmeenweg, niet is opgenomen op kaart 3.1. Indiner verzoekt het landgoed op deze kaart op te nemen. Reactie gemeente Het landgoed wordt aan de kaart toegevoegd.
	Conclusie De zienswijze is gegrond. Kaart 3.1 wordt aangepast.

Zienswijze 3: TenneT TSO B.V.

1	Aandacht voor belang hoogspanningsnet: vitale infrastructuur TenneT verzoekt op passende wijze rekening te houden met de aanwezigheid van de drietal bovengrondse hoogspanningsleidingen die in de gemeente Raalte aanwezig zijn in deze visie en eventuele doorwerking naar bestemmingsplannen c.q. omgevingsplannen. Indiner geeft enkele voorbeelden waarbij de energievoorziening in gevaar kan komen. Verder vraagt TenneT aandacht voor netuitbreidingen of wijzigingen om klimaatdoelstellingen na te komen of vanuit de wet VET. Reactie gemeente Het belang van het hoogspanningsnet voor onze samenleving is evident. In onze huidige bestemmingsplannen hebben wij regelingen opgenomen om hoogspanningsleidingen te
---	--

	beschermen. Het omgevingsplan is wat ons betreft opnieuw het instrument om dit, onder de Omgevingswet, opnieuw goed te regelen. De energietransitie komt in de (ontwerp)omgevingsvisie veel aan bod. Wij beseffen dat deze transitie ook tot aanpassingen van het hoogspanningsnet kan leiden.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.

Zienswijze 4	
Indiener heeft een melkveebedrijf in Heeten.	
1	Duurzame energieopwekking Indiener vraagt zich af wat in de visie onder duurzame energieopwekking wordt verstaan. Worden hier ook zonnepanelen op landbouwgrond verstaan? Indiener is hierop tegen en voert de volgende argumenten aan: 1. Zonnepanelen vervuilen het Sallandse landschap 2. Het bodemleven gaat kapot en dat staat in schril contrast met de rest van de tekst. 3. Door het plaatsen van zonnepanelen wordt afbreuk gedaan aan de zinsnede <i>‘het groene en agrarische karakter van ons buitengebied is de kern van onze identiteit’</i> 4. Er komen steeds meer geluiden dat we niet helemaal van het gas af moeten en ons elektriciteitsnet een volledige overgang naar elektriciteit niet toelaat. Reactie gemeente Met de kennis en techniek van nu is duidelijk dat de opgave om energie duurzaam op te wekken te groot is om alleen in stedelijk gebied (bijvoorbeeld met zonnepanelen op daken) op te wekken. Hier is met de groep Visiemakers ook uitgebreid bij stilgestaan. We erkennen in deze visie daarom dat een deel van de opwek in het buitengebied plaats zal moeten vinden. We zetten daarbij in op een mix van bronnen, waar zonnepanelen ook bij horen. Ons landschap is altijd in verandering geweest en technologische ontwikkelingen en/of maatschappelijke noodzaak zijn daar vrijwel altijd de aanleiding voor geweest. Zonneparken zijn hier een recent voorbeeld van. Zij kunnen met een zorgvuldige inpassing deel uit gaan maken van ons landschap. We zien ook mogelijkheden voor combinaties met andere opgaven, zoals berging van water, of als aanvullend/alternatief verdienmodel voor agrariërs. Wij denken daarmee dat vormen van duurzame energieopwekking, zoals zonneparken, op een aanvaardbare manier onderdeel kunnen worden van een buitengebied, dat de kern van zijn identiteit behoudt. Omdat de toetreding van licht, lucht en water anders wordt bij een zonnepark is het aannemelijk dat een zonnepark de bodem anders beïnvloedt dan bij normaal agrarisch gebruik. Wetenschappelijk wordt er op dit moment veel onderzoek gedaan naar de gevolgen van zonnepanelen op de bodemkwaliteit maar er is hierover nog geen direct uitsluitsel over de effecten. Op basis van de laatst beschikbare kennis wordt, onder andere vanuit de provinciale handreiking zonnenvelden, een verhouding van 2/3 bedekking met panelen en 1/3 grond tussen de rijen panelen vrijhouden als goede maat gezien om de effecten aanvaardbaar te houden. Nieuwe kennis en maatwerk in de toepassing kan daarbij aanleiding geven om tot een andere verhouding te komen. De inzichten en technologische ontwikkelingen rond opwek van duurzame energie gaan snel en we moeten alert blijven of technische doorbraken vragen om bijstelling van onze

	koers. Dat betekent niet dat we nu stil kunnen zitten. Ook wij zullen onze bijdrage moeten leveren aan de afspraken die gemaakt zijn in het klimaatakkoord. Het bovenstaande betekent dat wij in deze visie ook ruimte willen geven voor zonneparken.
2	Toekomstperspectief landbouw Op pag 22 wordt aangegeven dat er een nieuw toekomstperspectief moet komen voor de landbouw. Hierin wordt voorbijgegaan aan de benodigde financiële middelen die nodig zijn om bijvoorbeeld natuur inclusieve landbouw te realiseren. Een hogere opbrengst per ha door robotisering of technologie, hierbij ontbreekt de kennis, kracht en innovatie van de agrariër. Agrariërs zouden volgens indieneer meer vrijheid moeten krijgen in plaats van zich aan opgelegde regels te moeten houden. Dan is er veel mogelijk. Indieneer vindt het jammer dat hier aan voorbijgegaan wordt. Zolang de grenzen van Nederland niet dicht zitten, kunnen agrariërs niet verplicht worden tot kleinschalige landbouw omdat hier voor de meeste agrariërs geen verdienmodel in zit. Als het een eigen keuze is, dan is dat prima. Indieneer vraagt wat bedoeld wordt met de zinsnede: <i>Daarnaast vinden we elkaar in de gedachte dat er niet zonder meer ontwikkelruimte moet komen voor het enkel vergroten van de agrarische productie, maar dat er meer aandacht uit moet gaan naar de verbetering daarvan.</i> Wat wordt bedoeld met verbetering van de productie? Inspreker wijst er op dat de agrarische sector de meest efficiëntste en milieuvriendelijkste is. Wordt dit een verplichting of gaat dit op vrijwillige basis? Reactie gemeente De agrarische sector is altijd in verandering geweest en agrariërs (ook uit de gemeente Raalte) hebben in het verleden laten zien met innovatie uitdagingen het hoofd te kunnen bieden. Naar ons idee wordt vrij breed gedeeld dat er veranderingen nodig zijn om de Nederlandse landbouw meer toekomstbestendig te maken. Daar wordt in de huidige discussie meestal onder verstaan: meer in balans met grond en omgeving. De discussie rond stikstof is een voorbeeld van de grenzen waartegen we aanlopen. Toekomstbestendig wil wat ons betreft ook zeggen: financieel haalbaar. Wij beseffen heel goed dat veranderingen ondernemers raakt die voor hun inkomen van hun bedrijf afhankelijk zijn. We weten ook dat bedrijven erg kunnen verschillen en dat kan ook gelden voor hun toekomststrategieën. Voor die verschillen moet naar ons idee ruimte zijn in de gemeente Raalte. In onze visie hebben we het dan ook niet voor niets over nieuwe verdienmodellen die er moeten komen, indien bestaande verdienmodellen wegvallen of minder inkomsten genereren. Kortom: wij zijn het met u eens dat financiële haalbaarheid een belangrijke randvoorwaarde is voor succesvolle veranderingen in de landbouw. We beseffen ook dat deze transitie niet eenvoudig is. We hebben te maken met een complex bestaand systeem waarbij individuele ondernemers, maar ook overheden, niet altijd zelfstandig de mogelijkheid hebben om een andere koers te kiezen. Dit vereist samenwerking tussen de hele agrarische keten en overheden. En het vereist tijd. Deze Omgevingsvisie bevat een visie voor de langere termijn (indicatief: 2040). Niet elke verandering hoeft morgen al te worden gerealiseerd. Het gesprek met De Visiemakers over dit onderwerp liet zien dat DE oplossing er niet zomaar is en daar zijn wij het mee eens. De twee denkrichtingen die overwegend in het visieproces naar voren kwamen hebben wij daarom in de visie opgenomen. Er zijn

	ongetwijfeld meer manieren te bedenken om onze landbouw toekomstbestendiger te maken. Wij zijn het met u eens dat we ondernemers de ruimte moeten geven om tot innovatieve oplossingen te komen. Wij sorteren met deze visie dan ook bewust niet voor op één specifieke richting, maar willen in onze gemeente juist de ruimte geven voor uiteenlopende oplossingen. Met ‘verbeteren van de productie’ bedoelen we dat we, bij uitbreiding van een agrarisch bedrijf, meer verwachten dan enkel een plan voor het bouwen van een nieuwe stal met het doel meer te gaan produceren. Een uitbreiding is naar ons idee een goed moment om ook verbeteringen door te voeren in bijvoorbeeld dierwelzijn, duurzaamheid, emissies naar de omgeving of maatregelen te treffen die de biodiversiteit op het bedrijf of in de omgeving versterken. Een moment van investeren in een bedrijf beschouwen wij als geschikt moment om de landbouw in Raalte toekomstbestendiger in brede zin te maken. Tot slot merken wij op dat de tekst in deze visie slechts een stap is in een zoektocht naar hoe een toekomstbestendige landbouw er in Raalte uit kan zien. Die zoektocht houdt niet op bij het vaststellen van deze visie. Dit is een proces waaraan wij na vaststelling van deze visie verder een vervolg willen geven. Wij nodigen u alvast van harte uit om hier aan deel te nemen.
3	Aantal dieren Inspreker vraagt of de gemeente Raalte het voornemen heeft agrariërs in bepaalde delen te verplichten het aantal dieren terug te dringen. Indiener wijst erop dat het landbouwcollectief de minister recent goede alternatieven heeft aangedragen die helpen bij het terugdringen van de stikstofdepositie. Reactie gemeente Met de kennis van nu hebben we dit voornemen niet. Als verminderen van het aantal dieren nodig is om de landbouw in Nederland toekomstbestendiger te maken dan gebeurt dit wat ons betreft idealiter op vrijwillige basis. Zoals het kabinet bijvoorbeeld recent heeft gedaan met de saneringsregeling varkenshouderij. We willen hier wel een kanttekening bij plaatsen. Als gemeente hebben wij beperkt invloed op de landbouwtransitie in Nederland en daarmee ook op de mate van vrijwilligheid van die transitie. De stikstofsituatie laat zien dat er grenzen kunnen zijn aan de mate van vrijwilligheid om maatregelen te treffen. Het laat ook zien dat veel ontwikkelingen rond de landbouw buiten de invloedssfeer van de gemeente en individuele agrariërs liggen. Onze inzet is erop gericht om samen - als gemeente met onze inwoners en ondernemers - binnen de invloed/mogelijkheden die we wel hebben, te werken aan een buitengebied waar het goed wonen, werken en recreëren blijft.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.

Zienswijze 5

Indiener woont en werkt in het buitengebied van Heeten als agrarisch ondernemer.

De zienswijze van indiener is gelijk aan zienswijze 4. Verwezen wordt naar de beantwoording van die zienswijze.

	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.
--	---

Zienswijze 6

1	Niet alle vereiste onderwerpen van de fysieke leefomgeving worden behandeld Indiener is van mening dat de visie niet alle onderwerpen bevat waar de Omgevingswet om vraagt, of onderwerpen zijn uitermate summier omschreven. Zo wordt over de toekomstige infrastructuur in de visie niet veel verteld. Inspreker mist ontwikkelingen rond de N35 en N348 en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor andere verkeersstructuren in de visie. Indiener mist ook het ontbrekende fietstracé van de fietssnelweg N35 (Zwolle-Duitsland). Indiener mist verder het ondergronds brengen van het hoogspanningstracé in Raalte Zuid. De vraag wat we gaan doen met dit vrijgekomen gebied is volgens indiener echt een onderwerp voor een visie. Reactie gemeente Gemeenten hebben vanuit de Wet ruimtelijke ordening en de Omgevingswet de vrijheid een abstractieniveau te kiezen die past bij de gemeente en de opgaven die er zijn. Uit de reactie van inspreker blijkt dat inspreker voorstander is van een concretere visie. Wij hebben gekozen voor een hoger abstractieniveau en een focus op drie kernopgaven. Deze keuze brengt met zich mee dat op sommige zaken uitgebreider en op andere minder uitgebreid wordt ingegaan. Wat de twee genoemde onderwerpen betreft: Op blz. 37 geven wij, op strategisch niveau, aan wat wij op het onderwerp ‘bereikbaarheid’ van belang vinden. Wij zetten in op versterking van de corridor Zwolle-Twente via weg, spoor en fiets. Het expliciet opnemen van een concrete maatregel als een fietssnelweg voegt daar naar onze mening weinig aan toe. Een concrete visie ontwikkelen op de ruimte die vrijvalt door het beoogde ondergronds brengen van het hoogspanningstracé past ook niet bij het gekozen abstractieniveau. Op de ondergronds gebrachte kabels mag overigens niet gebouwd worden. Dit is naar onze mening meer een herinrichtingsvraagstuk dan een onderwerp dat thuishoort in een strategische visie. Wij merken in algemene zin op dat visievorming op ruimtelijke vraagstukken niet eindigt bij het vaststellen van deze Omgevingsvisie. Het is goed denkbaar dat onderdelen uit deze visie in de toekomst vragen om verdere uitwerking in een aanvulling op deze visie of in de vorm van een programma of Omgevingsplan. De richtinggevende uitspraken in deze visie vormen de kapstok voor dergelijke uitwerkingen. De voorbeelden die inspreker noemt zijn voorbeelden van vraagstukken die om een verdere uitwerking kunnen vragen.
2	Onjuistheden in inleidend hoofdstuk op blz. 13 Op deze pagina staan volgens indiener de volgende onjuistheden: - Salland komt van het woord Saliën, dit woord zou verwijzen naar de voorlaatste ijstijd. Dat is niet juist. De voorlaatste ijstijd heette het Saalien en is vernoemd naar

	de rivier de Saale. Salland wordt echter in verband gebracht met de Saliërs een Frankische stam. - Er staat nu: weteringen zijn natuurlijke waterlopen die van hoog naar laag lopen. Weteringen zijn in de middeleeuwen gegraven om de vernatting van het IJsseldal tegen te gaan. Dat was nodig doordat stroomruggen en bedijking een vrije afvoer naar de IJssel steeds meer belemmerden. Reactie gemeente Dit is correct opgemerkt door indiener. De verwijzing naar het Saalien als oorsprong van de naam Salland wordt verwijderd. Weteringen zijn inderdaad geen natuurlijke waterlopen. De toevoeging ‘natuurlijke’ laten we achterwege.
3	Te weinig aandacht besteed aan fysieke leefomgeving In de visie worden volgens indiener kwaliteiten niet onderbouwd. De drie kernopgaven zijn bovendien niet geïntegreerd. Reactie gemeente Wij delen de mening van indiener niet. In zowel hoofdstuk 2 als 3 worden bestaande kwaliteiten beschreven. Zo worden de open en groene ruimte in de kernen als kwaliteit benoemd (blz 14) en het landschap als kwaliteit in de diverse vormen die we kennen (blz 21 en 22). De drie kernopgaven zijn opgaven die tot op zekere hoogte los van elkaar beschouwd kunnen worden. In de loop van het visieproces hebben we ze samengebracht en beoordeeld of zij een coherent geheel vormen. Naar onze mening is dat het geval.
4	Geheim van een goed ruimtelijk beleid Indiener deelt een artikel van een oud-stedenbouwkundige van Enschede over het geheim van een goed ruimtelijk beleid. Reactie gemeente Wij merken op dat de vraagstukken waar een plattelandsgemeente voor staat anders zijn en ook om een andere aanpak kunnen vragen dan opgaven in een stedelijke context. Wij nemen dit verder voor kennisgeving aan.
	Conclusie De zienswijze is gedeeltelijk gegrond. Genoemde aanpassingen worden in hoofdstuk 2 doorgevoerd.

Zienswijze 7

1	Verplaatsing veevoederbedrijf Booijink uit centrum Raalte Indiener mist in de visie aandacht voor veevoederbedrijf Booijink. Indiener schetst een aantal negatieve effecten van dit bedrijf in het centrum zoals: fijnstof, geur, verkeersonveiligheid door de vele vrachtwagens, dreiging van stofexplosies, horizonvervuiling en het is slecht voor het toerisme. Indiener stelt voor in de Omgevingsvisie de ambitie uit te spreken dit bedrijf naar het bedrijventerrein te verplaatsen. De locatie kan herontwikkeld worden met woningen, winkels en bijvoorbeeld
---	--

	het theater en gemeentehuis. Per saldo ziet indiener winst voor Booijink zelf en de Raaltenaren. Reactie gemeente Wij waarderen het dat indiener meedenkt over de toekomst van het centrum van Raalte. Veevoederbedrijf Booijink is hier historisch gegroeid op deze plek, tot zijn huidige omvang. Duidelijk is dat dit bedrijf op deze plek de nodige impact op zijn omgeving heeft. Wij staan open voor een gesprek over verplaatsing, maar vinden het eenzijdig opnemen van een dergelijke ambitie, zonder dat daar in het visieproces met het betreffende bedrijf over gesproken hebben, niet gepast. Een bedrijf van deze omvang verplaatsen is overigens, zoals inspreker ook aangeeft, niet eenvoudig. Niet alleen financieel, maar ook omdat niet op elk bedrijventerrein een bedrijf van deze omvang geaccommodeerd kan worden.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.

Zienswijze 8: gemeente Dalfsen

1	Voorbereiding zorgvuldig gedaan De gemeente Dalfsen constateert dat de voorbereiding om tot dit document te komen zorgvuldig is gedaan. Reactie gemeente Wij bedanken u voor deze reactie.
2	Buitengebied De Visiemakers hebben hun mening over het buitengebied helder verwoord. Met name de uitgangspunten over wonen en woonconcepten vindt indiener interessant. Het is voor mensen prettig als de regels in de verschillende gemeenten, zeker als ze aan elkaar grenzen, niet te veel van elkaar verschillen. En dat goede ideeën en uitwerkingen gedeeld en overgenomen worden door buurgemeenten. Dan krijgt het buitengebied hetzelfde gezicht en dat komt volgens indiener de kwaliteit van de omgeving en de bewoners/gebruikers ervan ten goede. Reactie gemeente Wij delen de mening van de gemeente Dalfsen. Door verschillende (politieke) afwegingen kan beleid uiteraard verschillen, maar ook wij vinden het gewenst dat beleid, zeker in grensgebieden, op hoofdlijnen vergelijkbaar is.
3	Toekomstbestendige wijken en dorpen Het idee om “gemeenteambtenaren bij mensen aan huis vergunningen te laten regelen” spreekt ons heel erg aan. We willen ons graag nog een laten informeren over de exacte uitvoering en de ervaringen die hiermee zijn of worden opgedaan. Reactie gemeente Dit idee vereist nog verdere uitwerking. We staan uiteraard open voor het uitwisselen van ervaringen.

4	Identiteit en regio: duurzame energieopwekking Raalte kiest er ook voor om het opwekken van duurzame energie eerst voor de eigen gemeente op orde te hebben, voordat ze bereid zijn om te kijken of het mogelijk is om energie voor andere gemeenten op te wekken. Dalfsen neemt samen met Raalte en een aantal andere gemeenten deel aan de Regionale Energie Strategie. Wij zijn het met Raalte eens dat elke gemeente ten minste moet zorgen voor het opwekken van de energie die door de eigen inwoners wordt gebruikt. Indiener wijst er wel op dat het probleem van de opwarming van de aarde niet aan grenzen is gebonden. Het is ook belangrijk om te kijken wat er nog mogelijk is naast het opwekken van de eigen energie om bij te dragen aan de oplossing van dit probleem. Hier kan je als gemeenten wel (aanvullende) voorwaarden voor opstellen, zoals het economisch sterker maken van het gebieden of te zorgen voor een goede ruimtelijke inpassing. Wij weten dat de gemeente Raalte daar oog voor heeft. Reactie gemeente De opgave om onze energievoorziening te verduurzamen is enorm en is feitelijk een mondiaal vraagstuk. De opgave is dusdanig groot dat hij overweldigend kan zijn. Dit kan onbedoeld een verlamdend effect hebben. Wij denken daarom dat het verstandig is eerst te focussen op het duurzaam opwekken van de energie die wij zelf verbruiken. Daarvoor voelen wij ons in ieder geval verantwoordelijk. Als wij dat doel weten te halen, dan is dat al een enorme prestatie. Daarna kan worden gekeken of opwekking voor meer dan ons eigen gebruik mogelijk is.
5	Conclusie: heldere Omgevingsvisie Indiener concludeert dat Raalte een heldere omgevingsvisie heeft geschreven. Wij zijn benieuwd naar de uitwerkingen hiervan in het Omgevingsplan, maar ook naar de manier waarop aan de uitgangspunten van de visie door uw raad verder vorm wordt gegeven. Het houden van een jaarlijkse Omgevingsavond is een goed voornemen, dat wij graag in onze gedachten meenemen voor onze eigen gemeente. Inspreker maakt complimenten voor het proces en de inhoud van de visie. Reactie gemeente Wij bedanken u voor deze reactie en houden graag contact met de gemeente Dalfsen.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.

Zienswijze 9: Salland Wonen

1	Waardering voor wijze waarop visie is vormgegeven Salland Wonen heeft als één van de Visiemakers mogen meedenken aan deze visie. Via dit bericht willen we onze waardering uitspreken voor de wijze waarop de visie, samen met inwoners, is vormgegeven. Het 'DNA' van Raalte is herkenbaar en omvat de typerende kracht van Salland, het 'samen dingen oppakken'. Reactie gemeente Bedankt voor de waardering en voor de deelname aan de groep Visiemakers.
---	--

2	Toekomstbestendige wijken Salland Wonen is blij dat er veel aandacht is voor toekomstbestendige wijken, waarbij niet alleen gekeken wordt naar fysiek onderhoud, maar het zeker ook gaat om leefbaarheid en vitaliteit. De onderwerpen die u hierbij noemt, energieneutraal, klimaatadaptief, gezond, veilig en levensloopbestendig, zijn actuele thema's die bijvoorbeeld ook terugkomen in de opgestarte samenwerking in Westdorp. We geven hier graag samen verder vorm aan. De visie geeft tevens alle ruimte om gezamenlijk na te denken over nieuwe woonvormen en concepten en speelt in op het belang van diversiteit en flexibiliteit. Het onderdeel 'wonen' wordt verder uitgewerkt als een (uitwerkings)programma onder de omgevingsvisie. Wij zien deze visie als een goede kapstok hiervoor. Reactie gemeente Wij beschouwen Salland Wonen als een belangrijke partner in deze. We kijken uit naar een voortzetting van onze samenwerking.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.

Zienswijze 10

1	Megastallen beperken, biologisch-dynamische landbouw en extensieve veehouderij bevorderen Indiener verbaast zich erover dat megastallen niet beperkt worden, teneinde grondgebonden veeteelt te bevorderen. Dit is iets waar een klein en dichtbevolkt land als Nederland naar zou moeten streven. Bodem en grondwater zijn niet onuitputtelijk, noch oneindig belastbaar met allerlei stoffen die er niet in thuis horen, zoals plantengif, insecticiden en antibiotica. Extensieve veehouderij en biologische landbouw zou dan ook extra aandacht moeten hebben in deze visie. Reactie gemeente We bevinden ons aan het begin van een transitieproces in de landbouw. Dit is een complex proces, waarbij veranderingen de bedrijven (en dus het inkomen) van individuele ondernemers raakt. Wij denken dat deze transitie kan slagen als we als overheid samen met de sector en inwoners van het buitengebied optrekken. Daarbij past het niet - en vinden wij het te vroeg - om als gemeente eenzijdig een oplossingsrichting te bepalen in een Omgevingsvisie. Wel doen we de uitspraak dat er niet zonder meer ontwikkelruimte moet komen voor enkel het vergroten van de agrarische productie, maar dat er meer aandacht uit moet gaan naar de verbetering daarvan. Een bedrijfsvoering die zich beter verhoudt tot wat bodem of omgeving aankan, kan een voorbeeld van een dergelijke verbetering zijn. Onze intentie is om de dialoog over de toekomst van de landbouw in de gemeente Raalte na vaststelling van deze Omgevingsvisie een vervolg te geven. Wij verwijzen verder naar onze reactie op zienswijze 4, punt 2.
2	Streven naar wezenlijke vermindering van het gebruik van landbouwgif en voorschrijven van spuitvrije zones in de nabijheid van gevoelige objecten

	Het is indiener bekend dat het gebruik van landbouwgif een nationale, danwel Europese bevoegdheid is. Dit moet echter lokale overheden er niet van weerhouden het verminderen van dit gebruik, daar waar het mogelijk is, te beïnvloeden. Reactie gemeente Ontwikkelrichting 2 in kernopgave Buitengebied luidt als volgt: <i>Wij kiezen met technologie, innovatie en experiment voor een toekomstbestendige landbouw die meerwaarde oplevert voor de leefomgeving en het landschap.</i> Onnodig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen past naar onze mening al niet in deze visie. Zoals indiener al stelt is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen aan landelijke regels gebonden. Een explicietere tekst over gebruik van middelen die in ons land toegepast mogen worden en waarover wij als gemeentelijke overheid niet gaan, vinden wij niet gewenst.
3	Bevorderen van natuur en biodiversiteit als doelstelling opnemen Indiener concludeert dat in de visie vooral het verdienmodel wordt gepropageerd dat het buitengebied voor Raalte zou moeten worden. Er is te weinig aandacht voor natuur- en landschapswaarden. Het bevorderen daarvan zou als doel moeten worden opgenomen en in het eerstvolgende omgevingsplan moeten worden geconcretiseerd. Reactie gemeente Naar onze mening is de tekst in de visie in balans en is er voldoende aandacht voor landschap, natuur en biodiversiteit. Zie bijvoorbeeld ontwikkelrichting 1 en de tekst die daar bij hoort. De nu opgenomen tekst is de uitkomst van een genuanceerde discussie in de groep Visiemakers, wiens bijdrage de grondslag vormt van deze visie.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.

3. Ambtshalve wijzigingen

De volgende wijzigingen stellen we op eigen initiatief voor, dus zonder dat een zienswijze daar de aanleiding voor is, ten opzichte van de ontwerp-Omgevingsvisie:

- In de visie worden in hoofdstuk 4 voorbeelden genoemd van ontwikkelingen waarbij het initiatief uit onze samenleving kwam. Hier hebben we voorbeelden aan toegevoegd omdat de gebruikte voorbeelden zich toevallig tot slechts enkele dorpen beperkten.
- Hier en daar een spelfout of redactionele verbetering doorgevoerd.

4. Conclusie

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen wordt een correctie in hoofdstuk 2 over de herkomst van de naam Salland en het ontstaan van de weteringen doorgevoerd en wordt een ontbrekend landgoed aan de kaart in hoofdstuk 3 toegevoegd. Voor het overige wordt voorgesteld de visie ongewijzigd vast te stellen.